

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

17 Iuliu st. v.

29 Iuliu st. n.

Essé in fie-care duminéca.

Redacțiunea în

Közép-utcza nr. 395.

Nr. 29.

ANUL XIX.

1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Ce e amorul?

ce e amorul? E un lung
Prilej pentru durere,
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Și tot mai multe cere;

De-un semn în trecăt dela ea
El sufletul și-l lăgă,
Încât să n'o mai poți uita
Vięta ta întregă;

Unde se te aștept' în prag
În umbră de unghere,
Unde se 'ntîmpin drag cu drag
Cum inima le cere.

Dispar și ceruri și pământ,
Și pieptul teu se bate,
Și tot atěrnă de-un cuvânt
Șoptit pe jumătate.

Te urmăresce săptămăni
Un pas făcut a lene,
O dulce sringere de mâni,
Un tremurat de gene,

Ș-atunci e scris ca vięta ta
De doru-i să nu 'ncapă,
Ci s'o cuprind' asemenea
Lianelor din apă.

M. Eminescu.

Temperamentele.

— Conferință de dl Titu Maiorescu.* —

Temperare în latinesce are doué întelesuri deosebite: a stēperă și a amestecă. Acest din urmă 'nteles se aplică la temperamente.

Medicii vechi grecesci, și mai ales Galenus (din secolul II p. Chr., care se născuse în Grecia, dar care trăise multă vreme la Roma), au împărțit temperamentele în patru clase, după amestecarea elementelor ce se

* Rezumată de Ignota, o dămnă din Societatea bucureștencă.

afllă în trupul omenesc și mai ales după preponderanța ce unul din elemente are asupra celorlalte. Sângele se compune din trei părți: liquidul intermediar așa numit *plasma*; *globulele* mai mici, dar mai numeroase, *roșii*, și *globulele* mai mari, mai puțin numeroase, *albe*, limfatice. Omenii la cari predomină *globulele roșii* de sânge au fost clasificați printre cei cu temperament *sanguinic*, őr acei cu *globulele albe*, mai numeroase, nu absolut mai numeroase, dar relativ, comparându-se cu alți indiviđi cu *globule albe* mai puține, au fost numiți cu temperament *flegmatic*. Preponderanța fierii galbene a produs numirea de *choleric* (*χολή* grec. fiere), și preponderanța fierii negre numele de *melancolic*.

Acēsta clasificare e bună spre a deosebi diferitele tipuri de temperamente, dar baza fiziologică nu este exactă. Sângele și fierii nu produc temperamentele, trebuie să le căutăm o altă împărțire fiziologică. Și mai înainte de tôte trebuie să ne ferim de a confundă temperamentele cu veselia séu tristețea, cari alcătuiesc dispoziția primitivă a unui individ: pôte cineva să fie trist, fără a avé un temperament melancolic, și vice-versa (un om cu așa numitul temperament melancolic pôte să fie de obicei vesel).

Temperamentele atěrnă dela relația între acțiunea și reacțiunea mai mare séu mai mică a nervilor sensibili și motori.

Nervii sânt ca niște fire conductore ce duc impresiunile din afară la o celulă centrală; dela acēsta celulă pornesc un alt fir care duce impresiunea dela celula centrală în afară. Nervii ce duc senzațiunea din afară cătră celula centrală se numesc *centripetali*. Transmiterea se numesc acțiune *reflecsă*, când este făcută fără intenție gândită.

Temperamentul sanguinic are o sensibilitate foarte dezvoltată a impresiei nervilor centripetali, fie că acēsta sensibilitate e pricinuită printr'o acțiune chimică, mecanică séu altcum. Dar îndată ce impresiunea este primită, celulele centrale o transmit fără rezistență de gândire în afară.

Temperamentul choleric are o mare impresionabilitate nervosă din afară spre celula centrală, dar impresiunea primită nu este îndată transmisă prin acțiune reflecsă, ci este înmagazinată într'un fel de arc de reflexiune; acolo este cântărită, îndreptată și pe urmă dată în afară, séu păstrată fără a fi de loc manifestată. Dacă își apropie cineva degetul de ochiul meu, nervii optici îmi transmit impresiunea la celula centrală, și acțiunea reflecsă pôte constă în închiderea involuntară a pleopelor. Dar dacă mi-am propus să nu închid pleopele, atunci opresc impresiunea în arcul de reflexiune, împedec mișcarea involuntară a nervilor motori pentru

inchiderea pleopelor, și decă totuși se închid mai târziu, se închid cu voință, fac o faptă pornită propriu dela mine. și nu o acțiune reflexă. Așa dar acțiunea numită reflexă este în opoziție cu acțiunea prin reflexiune. Omenii de temperament sanguinic, prin marea impresionabilitate din partea împrejurimii schimbătoare, sunt chemați a se schimba într'una, a nu trăi decât sub impresiunile momentului; ei sunt dar omenii *prezentului*. Cholericii din contră nu se supun impresiunilor de cât după ce le-a mistuit cu reflexiune; ei le prefac în acțiuni pornite din propria lor inițiativă, combinază impresiunile primite spre a le întrebuiți la vreme. Omenii cu temperament choleric sunt dar ai *viitorului*.

Temperamentul melancolic, pentru care este mai bine să adoptăm numirea *sentimental*, are o impresionabilitate mică, dar acțiunea proprie în arcul reflecțiunii este mare. Omenii cu temperament melancolic nu primesc impresiuni esteriore, trăiesc în ei înșii, sunt dar mai statornici în acțiunile lor, ei se pot numi omenii *trecutului*.

Acei cu *temperament flegmatic* au puțină impresionabilitate și puțină acțiune; ei trec în viață fără a lucra puternic din ei și fără a primi vre-o puternică impresiune din afară. Ei nu sunt nici ai *prezentului*, nici ai *trecutului*, nici ai *viitorului*, în deosebi.

Temperamentele se pot recunoște câte și prin unele mișcări involuntare, precum este risul de exemplu. Risul sanguinicului este de obicei argintiu, vesel, scurt și schimbăcios. Risul cholericii este adânc și adese cu hohot. Al sentimentalului este în ochi, este mai multă strălucire decât ris. Flegmaticul nu ride, abia zimbesc.

Sanguinicul este ușor, cholericul puternic, sentimentalul adânc, flegmaticul indiferent.

Sanguinicul e *presto*, cholericul *allegro*, melancolicul *andante*, flegmaticul *adagio lento*.

Să căutăm a ilustra cele patru temperamente și prin câteva exemple istorice, luate după un autor străin. Având în vedere însă că chiar personalitățile prezentului sunt greu de cunoscut, cu atât mai greu trebuie să fie a avea cineva o idee exactă de temperamentele din trecut.

Fabulistul *Lafontaine* pare a fi fost de *temperament sanguinic*. El trecea iute dela o gândire la alta și era foarte distras, și scria poeziile sale sub impresia momentului. Perrette, care plăcea cu laptele să-l vîndă în tîrg, pe drum se gîndesc la toate foloșele ce pîdește să-i aducă vîndarea acestui lapte, și când a ajuns la bogăție, începe a juca și-și vîrșă laptele, este portretul a însuși autorului *Lafontaine*.

Choleric era *Napoleon I.* El este într'o perpetuă agitare internă și apoi esternă, faptele se ficsază în capul său, și din prezent trage urmări pentru viitor; în Egipt se gîndesc la Franța, în Franța la Rusia și în Rusia la India. Chiar pe când se află la Sf. Elena, în exil, se ocupă mai ales de *faptele* altora, de Iuliu Cesar, pe care el compară cu dînsul.

Chateaubriand este *sentimental* (melancolic): prezentul nu-i suride; trecutul e domeniul lui. Franța era sbuciumată de revoluția cea mare din 1789, el trăiesc în pădurile seculare ale Americii și se gîndesc la Atala și la René; reintors în Franța cîntă introducerea Creștinismului în Galia și se duce apoi la Ierusalim; el cercetează portul Cartaginei celei vechi; în Anglîta il interesază „Paradisul pierdut” al lui Milton; adorează totă viața lui pe M-me Récamier. Statornic, dar platonice, și scrie în memoarurile sale: *je m'ennuie*.

Adevăratul *flegmatic* este *Ludovic XVI.* Revoluția franceză cea mare sbuciumă omenirea, dar el nu vede și nu simte mult din ea. În jurnalul său scrie mai ales în ce și a fost la vîntătoare și mai pe toate foile stă:

„nimic important”. Nu prin viața sa a fost însemnat mai mult prin morțea sa pe eșafod.

Decă voim să luăm exemple de temperamente mijlocul nostru, le vom găsi mai ușor.

Aici oratorul schițează repede câteva tipuri sociale. Damele din societate sburând dela o petrecere alta, din temperament sanguinic; omenii de acțiune vecnic întreprindători, din temperament choleric; retrași din lume, sgârșiții intelectuali, din melancolie; cei nepăsători dela țară, din flegmă.

Prin esces sanguinic devin flușturați, choleric violenți, melancolicii cu idei fixe și flegmaticii adormiți.

Un folos nemăsurat de mare s'ar putea trage asemenea studii asupra omului. Dar cine se ocupă aprăpele său, pe cine interesază ceea ce se petrece sufletul altuia? Avem numai vreme să ne ocupăm noi înșine, sîntem așa de plini de noi încât nu rămîne loc pentru ceilalți!

Și apoi ne mirăm de ce nu cunoscem pe cei cari avem a face! Vecinic se aud cuvintele: „La ce nu m'as fi așteptat!” „Cine ar fi crezut!” etc. Asemenea exclamări sînt un mare testimoniu de paupertate. Avem datorie de a ne ocupa mai cu dinadinsul de cunoșcerea deapropelui, știind bine că acesta ne este cel mai mare folos ca judecători și ca învățători, politică și în comerț, la prietenșug și la căsătorie, cu cuvînt în întreaga viață socială.

Mai ales la copii trebuie studiate temperamentele spre a putea îndeplini prin educațiune lipsurile adu din nascere. La un copil sanguinic trebuie întărit arc reflexiunii, el trebuie păzit de impresiuni schimbătoare și din contră s'ar putea impresiona copilul choleric trebuie înfrînat și păzit de impresiuni prea violente. Cel melancolic trebuie să se distragă, trebuie să se scoar de la viața prezentă și să fie supus la impresiunile felurite ale naturii din afară. Flegmaticul asemenea are trebuința dezvoltarea impresionabilității și de întărirea acțiunii.

Astfel, educațiunea trebuie să caute pe cât pîdește emancipă omul intelectual dela jugul lîsic al predispoziției înăscute, intrucît este escesivă, și să ajute pe copil a deveni dintr'un temperament fatal un caracter voit.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Urmare.)

47) *Cucuricî, cucuricî, cucurigî*. Acest cuvînt înseamnă: cântecul cocoșului; gallicinum lat., coquericofr., hahnengeschrei germ.

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slave etc. pag. 85 derivază cuvîntul dela rus. „kukorekati” pol. „kokorikac”, boem. „kokrhati”, neosl. „kukurekati” combinînd și pe magiarul „kukurekol”.

Dar acesta etimologie a dlui Cihac nu este justificată, pentru că și limbele romane au acest cuvînt onomatopeic, și nu se pîdește vedea cauza pentru ce s'ar derivăm din elemente slave. Estmod aflăm în limba franceză „coquericoc” care după Burguv: Grammaire de la langue d'oïl, Berlin 1856 tom. III glossaire pag. 79 sună și „coquericot” și „coquelicot”. În limba italiană aflăm „chichiarata”, „chicchirichi” și „cuccurucû” pentru: voce del gallo ital. În Biundi: Dizionario siciliano-italiano, Palermo 1857 pag. 103 stă „cuccurucu” cu asemenea semnificațiune. În Toni: Vocabolario bolognese-ital., Bologna 1850 pag. 107 „cuccurucû” pentru: cuccurucû ital. În Banfi: Vocabolario napoletano-

ital. Milano 1852 pag. 321 vine înainte „cucurucûu“ pentru : il canto del gallo ital. In Goudelin : Las obros, Toulouso 1713, adică în : Dictionnaire de la langue toulousaine“ aflătoriu la capătul acestui op pag. 329 aflăm „coucouresco“ și „coucouroucou“ pentru : le cri d'un cog fr. In Diefenbach : Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis 1857 pag. 161 stă „cucurire“ : solet gallus.

Deci se adevărește cumcă cuvintele produse a limbilor romane și a dialectelor lor, stau mult mai aproape de cuvântul românesc decât cele slave. Mai departe observăm, cumcă precum cuvântul „cucurien“ al cocoșului, așa și cel premergătoriu „cotcođi“ al găinei, sînt onomatopei, adică cuvinte formate imitând gîsul cocoșului și a găinei, cari cuvinte nu sînt altă de cît o dinamică dezvoltare omogenă în toate limbile, fără a imprumută una dela alta. Așa dară cu ce drept înșiră dl Cihac nu numai aceste două cuvinte, pe cari le am adus noi de exemplu, ci toate cuvintele onomatopeice ale limbii române între elemente străine? Dl Cihac nu pôte arăta nici în vocalism nici în consonantism mediul slav prin care ar fi purces atare cuvinte românesci, dar dlui nici că încercă a demustra atare mediu, ci numai simplu registrăză cuvântul românesc între elemente străine, și acesta se fie destul pentru știința critică? Apoi chiar decă sînt în unele etimologii casuri de indoieală, atunci totuși precum am arătat noi în introducerea la acest tractat, și precum stimăză și renumitul fiertat Diez, trebuie dată preferința etimologiei române, pentru că limba noastră de după organismul ei este precunoscută (de cele mai mari autorități limbistice în Europa) a fi romană, și a se ține de familia limbilor romane. Atăta numai am vrut a observa față cu cuvintele onomatopeice, pe cari mai toate fără motivare le face dl Cihac a fi de elemente străine.

48) *M-fiu, mētia, mētioc.* Cuvântul „mētiu“ înseamnă : a) felis lat., chatte fr., Katze germ, adică are semnificațiunea de „mētiu“ în genere, b) felis mas (masculus) lat., chat mâle fr., Katze männlichen Geschlechts germ.

Cuvântul „mētiă“ înseamnă : mētiu de gen femeiesc; felis femina lat., chatte (femele) fr., Katze weiblichen Geschlechts germ. Cuvântul „mētioc“ este mare parte augmentativ. În acest înțeles este cuvântul usuat în graiul bănățenesc, care nu cunoște numirea de „pisică“.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane éléments slaves etc. pag. 190 produce numai „mētiă“, măcar că s'a putut convinge din dicționarele românesci, că există și „mētiu“ drept parte bărbătescă. Diez : Ety. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 încă știe că există și partea bărbătescă „mētiu“ pe lângă partea femeiescă „mētiă“. Dl Cihac a lăsat afară partea bărbătescă „mētiu“ pentru ca să nu se întănescă (intelnescă) limba română în amândouă genurile cu limba italianescă, și apoi pentru că din genul femeiesc mētiă mai bine a putut dlui a făuri o etimologie slavă.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 190 derivăză cuvântul „mētiu“ și „mētiă“ din elemente slave, dela croat. serb. „maca“ (răspunde : mația), care înseamnă : mētiă, și dela „macak“ (resp. maciac) care înseamnă : mētiu; dela neosl. și boem. macka (resp. macica), care înseamnă : mētiă, și dela „macek“ (resp. macec) care înseamnă : mētiu, mētioc; dela pol. „maciek“, „macka“, „macius“ și „matus“, cari au semnificațiunea de : mētiă și mētiu; dela rus. „miska“ (mētiă). Dl Cihac combinăză și pe magiarul „macksa“ (mētiă), împreună cu pe alb. „matsē“ (mētiă), apoi pe „mats“ și „matsok“, cari înseamnă : mētiu și mētioc, în urmă pe „mits“ și „mitsa“, cari au semnificațiunea de : mētiă. Dl Cihac combinăză mai de

parte după Diez și pe ital. „micio“ și „micia“, „muci“ și „mucia“ și „muscia“, pe span. „micho“ (resp. micio), „mizo“, „miza“ și „miz“, pe vechifranc. „mite“ și „mitou“ cu pe neofranc. „matou“, în urmă pe „musio“ din latinitatea evului de mijloc. Mai pomenesce dl Cihac și pe neogerm. „mieze“, „miezchen“, cari au numai semnificațiunea măgulitoare îndreptată mai vîrtos către fețișore, dîcîndu-le bună oră : mētișore.

Diez : Ety. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 pag. 228 derivăză cuvântul „mētiu“, „mētiă“ și „mētioc“ dela ital. „micio“ și „micia“, „muci“ și „mucia“ și „muscia“, dela span. „micho“ (resp. micio), „mizo“, „miza“ și „miz“, combinănd și pe „musio“ al latinității evului de mijloc. Despre „mētioc“ și „mētioc“ dîce Diez, cumcă se asemenăză cu „matou“ și „mitou“ franc.

În Monti : Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 147 aflăm „misc“ (resp. miși) pentru : mētiu, și „miscia“ pentru : mētiă.

Etimologia romană a cuvântului se documentăză și din acea împregiurare : a) cumcă limba română are asemenea cu limba italianescă două forme separate pentru partea bărbătescă și femeiescă, adică : „mētiu“ și „mētiă“, chiar ca „micio“ și „micia“ italiene, căror în formă nu se asemănă nici pe departe cuvintele slave produse de dl Cihac, b) cumcă nici cugetaverul mediu slav a lui „ci“ în „ți“ (tzi) nu pôte justifica etimologia slavă, de ôrece vedem în limba spaniolă pe lângă „micho“ (resp. micio) și „mizo“, apoi în Diefenbach : Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 373 aflăm pentru formula „musio“ (muriceps lat.) și formula „musia“, „mucia“ și „musium“ pentru același cuvânt, căror răspunde „mutia“ lat. pe pag. 374, care stă pentru „mucia“. Dar afară de acesta „cio“ și „cia“ din limba italiană cultă vine strămutat în „zo“ și „za“ mai în toate dialectele italiene, precum și în latinitatea evului de mijloc d. e. „lazzu“ pentru „laccio“, „vrazzu“ pentru „braccio“ etc. Tot acesta am documentat în acest tractat la cuvântul „crețiu“ de sub nr. 19 cumcă „riccio“ italianesc sună în dialecte „rezzo“; dar avem și noi „brațiu“ pentru „braccio“ italianesc, c) cumcă pentru forma „mētioc“ și „mētioc“ există după Diez forma „matou“ și „mitou“ în limba francesă.

Deci se documentăză de după toate legile fonologice și morfologice, adică de după întregă forma și conceptul cuvântului, cumcă „mētiu“ și „mētiă“ se urdesce din limba română rustică, și cuprinde în sine o dinamică omogenă dezvoltare a limbilor romane, fără influințare din partea limbilor slave. Diez întăresce, cumcă și acest cuvânt este o onomatopeie; în acest cas stă principiul nostru aci declarat cu atăta mai vîrtos. Drept aceste se adevărește, cumcă dl Cihac a lăpădat fără motive etimologia cea romană a lui Diez, și a înlocuit-o cu una slovenescă neintemeiată. O astfel de procedură nu pôte însemnă altă ceva decât o volnicie tendențioasă.

Noi am produs acest cuvânt numai de probă, căci nu este scopul acestui tractat a reproduce cuvinte altmintrele documentate de romane, numai pentru aceea pentru că dl Cihac a aflat de bine a le înșiră între elemente străine.

49) *Prunc, pruncă.* Cuvântul „prunc“ înseamnă : infans, puer lat., nourisson, enfant fr., Säugling, Kind germ.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 522 deduce cuvântul „prunc“ dela magiarul „porond“ și „porongy“, care înseamnă : couvée, marmot, bătard fr., brut, Fratz, Bastard germ. Apoi tot dl Cihac spune cumcă „porond“ magiar se derivăză dela „porodū“ : partus, paleoslovenic. „Pruncă“ este partea

femeiească dela „prunc“. Dar acesta etimologie a dlui Cibac este falsă, pentru că nu o condece materialul (forma), dar nici înțelesul logic al cuvântului. Cuvântul „prunc“ nu însemnă în limba românească un ce „bastard“, ci este un cuvânt de cele mai stimate și onorate. Astfel se dice despre nascerea lui Cristos: pruncul s'a născut noue astăzi, aceea ce va să dică pe lătinie: *parvulus natus est nobis hodie*.

Dicționarul de Buda (1825) deduce cuvântul „prunc“ dela „prognatus“ și „puerculus“ lat., însă materialul cuvântului nu condece acesta etimologie. Etimologia din „puerculus“ nu esplică pe „n“ din „prunc“. Fiertat Ion Maiorescu în tractatul seu din „Fôia pentru minte, inimă și literatură“ a Gazetei transilvaniei din 1847, contra lui Schuller, derivează cuvântul „prunc“ dela „broccus“ și „bruncus“ lat., care însemnă: om buzat, om cu gura mare și copil cu dinții esiți năfară. Dar acesta etimologia nu pôte fi adevărată de după înțelesul logic al cuvântului. Dicționarul Academiei române de Laurian și Massim 1871 nu are nici o etimologie pentru acest cuvânt. Etimologia cuvântului zace în diminutivul lătinesc „parvunculus“, din care prin contracțiune s'a format „prunc“. Și înțelesul de: „Parvulus (parvunculus) natus est nobis hodie“ în limba bisericăscă romano-catolică, îndrumază la acesta etimologie pre naturală, și se traduce în românește foarte bine cu: „Pruncul s'a născut noue astăzi“. Veđi despre acesta și călindarul meu poporal român întru toate sârbătorile, datinile și credințele strămoșesci pe anul 1883 pag. 28 și 33.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

Féta bancherului.

— Comedie în 3 acte, după *Le Duc Job*. —

...intată pe scena teatrului Național din București.

Persone:

Domnul Boruzescu, senator *Dl Christescu.*
 „ Grămădescu, bancher *Dl Panu.*
 Sublocot. Luncean *Dl Manolescu.*
 Iulia, fiica lui Grămădescu *Dra Romanesca.*

ACTUL I.

La Sinaia.

[Grădină. La stânga fațadele unor case cu pörtă, și ferestri. Scaune rustice și banci de pëtră; în fund o îngrădire cu pörtă care dă spre munți.]

Scena I.

LUNCEAN (ese dela drépta cântând cu darabana un pas de atac. Manta și chepiu militar; decorațiune la butonieră; pe frunte o cicatrice.)

Ramtata, ramtata, ramtata . . . Uite! ce-i deprinderea; obiçnuit cu patul de tabără, camera ce mi s'a dat aci mi s'a părut rea, tocmai pentru că este bună; m'am deșteptat în faptul ñilei, visam că dobele bat zorile, și n'am mai putut inchide ochii. Aide, încă o țigară (o aprinde); cât e de frumoasă! de o mie de ori mai frumoasă ca mai nainte! Pëcat! iubitoare de lucs, și de bani! Ce sê-i faci? urméză pilda tată-seu, adorză vițelul de aur. Blestematul de ban! el prostitue și invenineză inimele cele mai cavaleresci. Pëcat! ce fëtă! (pausă, reaprinde țigara stinsă). Abiã-i putui dice ieri patru vorbe în șir. Ce plăcere! sê te duci sê petreci la Sinaia primind mereu visite totă ñiua ca și când ai fi în București! Nu me iubesc! Nu me pôte iubî! Am crescut cu dënșă, așa dicënd de copil . . . cum dar i-aș

puté inspirá amor? Și apoi sânt sêrac. O sê se rite cu vre un milionar. De gëba fugind de dënșă Dobrogia la Constanța, am cercat s'ô uit. Sê se mă Iulia cu altul! O, nu se pôte . . . aș muri! Nebun sânt! ș-apoi! . . . N'ar fi trebuit s'ô mai revêđ. O sê plec indata îndërët. Acolo este camera ei (ferësta drépta); de sigur dörme încă. Viséză pôte la vre amor. Nu, nu vroi sê mai gândesc la ea. Căci n murit la Grivița! Aide, curaj bâte! . . . ramtata, ramtata, ramtata! . . . (Se așeză pe un scaun întorcënd sp la casă).

Scena II.

LUNCEAN, IULIA.

IULIA (la ferëstră.)

Gândiam, că trece vr'un regiment, așa sgomot dobă . . .

LUNCEAN.

Tu esti Iulio?

IULIA.

Eu, Luncene, dar nu te uită la mine!

LUNCEAN.

De ce?

IULIA.

Sânt încă cu boneta de nôpte.

LUNCEAN.

Ș-apoi?

IULIA.

Sânt pre urită.

LUNCEAN.

Cochetă! Esti divină ori cu ce haină.

IULIA.

Galant domnul Nicu Luncean! . . .

LUNCEAN (la parte.)

Cată sê fug, căci sânt perdut.

IULIA.

Avem de vorbit împreună.

LUNCEAN.

Spune!

IULIA.

Nu, este o afacere pre importantă.

LUNCEAN.

Care?

IULIA (cu mister.)

Esti singur?

LUNCEAN.

Singur.

IULIA.

Nu trebuie sê afle nimeni.

LUNCEAN.

Vorbesc fără témă!

IULIA.

Veđi, ție îți spun, pentru că scfu că me iubesc de când am copilărit împreună și pentru că scfu vestea mea o sê-ți faci plăcere.

LUNCEAN.

Așă?

IULIA.

Da, ascultă; mi-a venit pețitori.

LUNCEAN (la parte.)

Vai!

IULIA.

Și tata vré sê me mărite.

LUNCEAN.

Și tu?

IULIA (cu bucurie.)

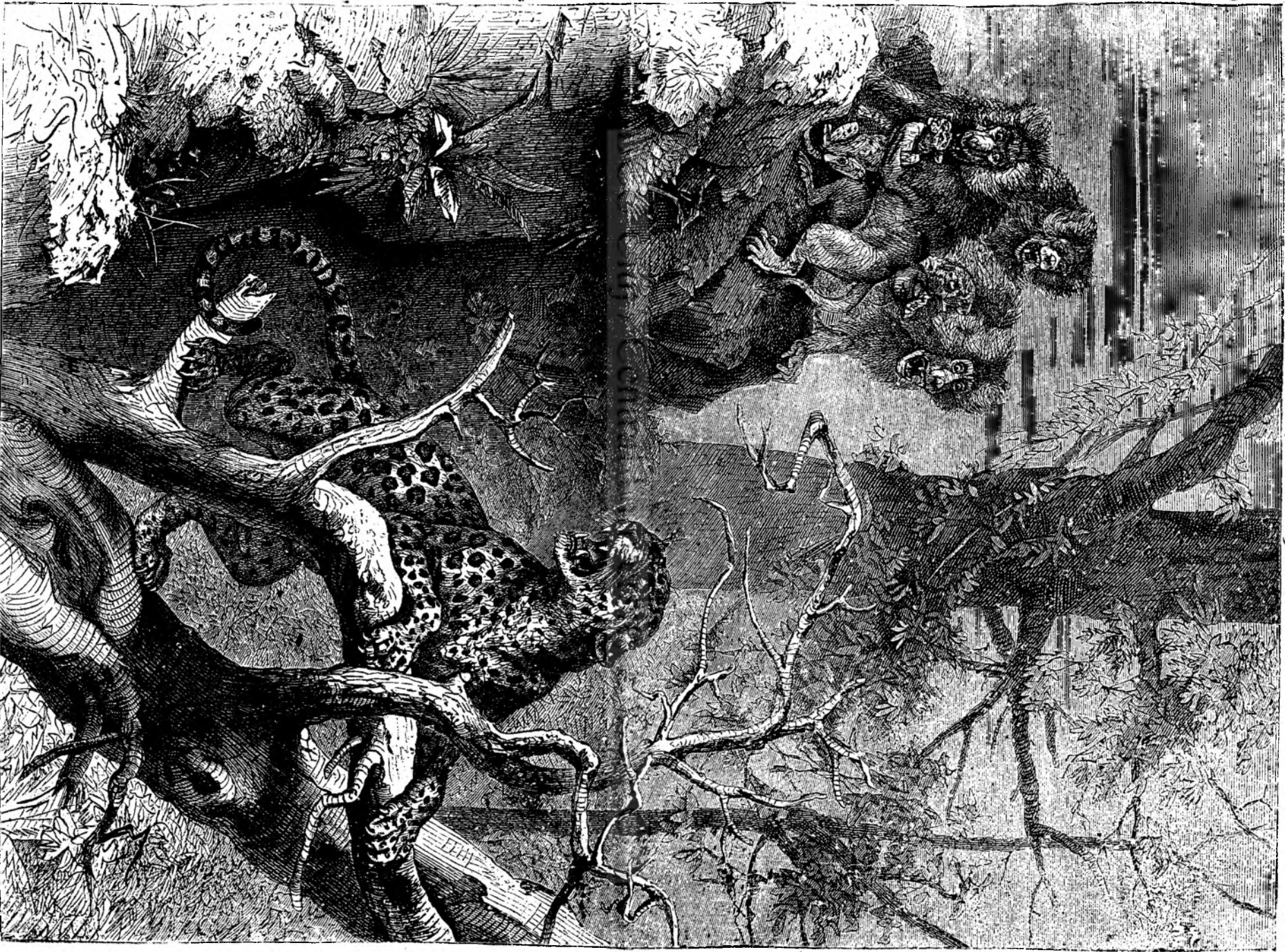
E bogat.

LUNCEAN.

A! e bogat?

IULIA.

De sigur; nu cumva ai fi vroit sê me mărit unul sârac?

H o t i l .

BORUZESCU (din lăuntru strigând.)
Luncene!

IULIA.
A! unchiul Boruzescu...

BORUZESCU.
Unde te-ai ascuns?

IULIA.
Vom vorbi mai pe urmă; adio (se retrage dela fe-
restră.)

LUNCEAN.
Tocmai de ce me temeam. Se mărită.

Scena III.

LUNCEAN, BORUZESCU.

BORUZESCU.
Te-ai pogorit deja în grădină? (Eșind prin pörta ca-
sei din drépta). Te căutam în casă.

LUNCEAN.
M'am sculat de mai bine de doue öre.

BORUZESCU.
Credeam că obosela drumului... Esti bine?

LUNCEAN.
De minune.

BORUZESCU.
Nu-ți poți inchipui câtă plăcere am d'a te revedé
lângă mine după o absență atât de lungă. Sper că o
să remăi mai multe zile cu noi aci la Sinaia?

LUNCEAN.
Âncă nu știu.

BORUZESCU.
Eu nici gândiam să es din București, dar stăru-
ințele cumnatului meu, d. Grămădescu... L'ai auđit
cum te indemnă a sëră să mai stai și tu câteva zile
aci?...

LUNCEAN.
Dar me potrivesc așa de puțin la gusturi cu d.
Grămădescu.

BORUZESCU.
Ei și cređi tu că este și lăsată de Dumnezeu ca
să nu ne ciondănim amëndoi până la sânge și tot prie-
teni buni remănem. Te asigur că cumnatul Grămădescu
e bun amic. Are multe defecte, dară și bune cualități.
De când a murit bieta soră mea, fie-i țerina ușoră, știu
cum a ingrigit neobosit de fiii sei, și cum s'a făcut, cum
se dice, în patru ca să-i crească.

LUNCEAN.
Adevărat, e pré bun tată, pré iubitor, dar și-a im-
buibat copiii cu niște idei...

BORUZESCU.
Ei, ce vrei? Nu uită că în secolul nostru tötă lu-
mea ș-a inchipuit că fericirea este o marfă care se
cumpără cu bani. Grămădescu, care ș-a implut lăđile
Wertheim prin muncă și prin caracterul seu otărit, nu
pöte să ne dea adorare idolului căruia a sacrificat vieța
sa intrégă, și ca bun neguțator își duce mereu în cap
catasticele de comerț. Noi, Luncene, am avut pe alt
cineva de model, în spătarul Cămpinescu, care te-a
crescut și pe tine și pe mine. El ne-a transmis ideile
și sentimentele acelor zile din renascerea Romăniei, la
care el și contimpuranii sei lucrară, idei și sentimente
care ađi se chiamă necioplite, barbabe, retrograde...
Opiniunile lui Grămădescu sânt ale zilei.

LUNCEAN.
Opiniuni oribile. Privesce pe Iulia. E un ánger;
intrébă-i inima și o vei află sécă, prefăcută în un ade-
vărat metal: mórtă!

BORUZESCU.
Bóla ei nu e atât de grea, pe cât ți se pare.

LUNCEAN (cu vioiciune).
O! decă ar fi adevărat.

BORUZESCU.

Și de ce să nu fie adevărat? Numai să-i bată Iu-
liei inima după un om, (cu intențiune) după un om ca
tine, de exemplu, și o să veđi cum și-ar schimbă șirul
opiniunilor.

LUNCEAN.
A! decă Iulia ar fi în stare să iubescă, ca frate-
seu Ionel, de sigur ș-ar imbunătăți inima ca și densus.

BORUZESCU.
Ionel! S'a schimbat de când te-ai dus în Dobro-
gea, de nu-l mai cunosci. Mai înainte eră numai foc,
acum e numai zapadă; mai înainte capul i eră plin de
ilusuni; acum o! acum i mișuesc în cap numai cal-
cule și geșefturi.

LUNCEAN.
Este cu puțință? Cum s'a putut face asemenea pre-
facere? El interesat? El, un om atât de simțitor, așa
de inamorat?

BORUZESCU.
Inamorat? Nu mai iubesc pe Matilda.

LUNCEAN.
Ce fel nu? dar aseră înainte de a plecá la Bucu-
resci, nu vorbiá de căsătoria lui?

BORUZESCU.
Da, însă nu de căsătoria cu Matilda, ci cu alta.

LUNCEAN.
Cu alta? Nu se pöte. Amorul ei implea cu totul
inima lui. Nu eră să nebunescă pentru că Colinescu,
tatăl Matildei, se opuse la căsătoria ei cu Ionel?

BORUZESCU.
Negreșit... Colinescu nu voiá să aibă un ginere
care nu putea dispune de o avere mai mare decât
10,000 de galbeni. Căci atăta da Grămădescu fie-căruia
din copiii sei — și ca fiica sa Matilda să uite pe Io-
nel, se otări să călătorească cu ea prin Francia, Elve-
ția, Italia. Când Ionel allă că Matilda plecase, a um-
biat câteva zile ca un nebun, dar puțin câte puțin
ascultă de sfaturile persónelor înțelepte și pricepute în
literatura... polițelor, a tratelor comerciale, și deci
otări să se facă om serios, om practic, om pozitiv, cum
dice ei. D'atunci Ionel nu mai consideră căsătoria decât
ca o speculă și dete peste o mirésă cu 20,000 de gal-
beni zestre, fiica bancherului Stomacopulo, știu, cel cu
palatul din strada Sf. Gheorghe.

LUNCEAN.
Cine ar fi putut crede una ca asta! Dar mirésa
n'are alt dar decât zestrea?

BORUZESCU.
Cum nu... Are gura cam intr'o parte, cam se
uită cu un ochiu la șosea și cu altul la Filaret, dar
nu-i vorbă, este încântătoare. Are, cum se dice, mult
chic și vorbește romănesce stricat, cum place salónelor
nóstre...

LUNCEAN.
Asemene căsătorie e cu neputință.

BORUZESCU.
Și cu tóte aceste săptămăna viitoare va fi realizată;
dar pare-mi-se că banhierul nostru este un cavaler
de industrie și decă până atunci descopăr ceva...

LUNCEAN.
Dar Matilda nu s'a întors din călătorie?

BORUZESCU.
A trebuit să sosescă de curënd la București.

LUNCEAN.
Numai cât o revedé-o Ionel și eră s'o iubescă.

Scena IV.

ACEIAȘI, GRAMADESCU.

GRAMADESCU.
Uite, filosofii!...

BORUZESCU.

Vorbiam despre tine, nu incipe filosofie!

GRAMADESCU.

De minune!

LUNCEAN.

Odihnit-ai bine astă noapte, domnule Grămădescu?

GRAMADESCU.

Förte rău. Am visat că un Arap îți tăia capul și nu am putut închide ochii; se vede unde mi-au făcut mare impresiune cicatricea ce ai pe frunte.

BORUZESCU.

Așă că-l prinde bine?

GRAMADESCU.

Pré bine; minunea lui Djeu că a scăpat cu atâta; ce a căutat a găsit.

LUNCEAN.

Am căutat să-mi fac datoria cătră țără.

GRAMADESCU.

Și țera l'a făcut sub-locotenent! frumos grad pentru fiul lui Luncean, al marelui vornic Luncean!

LUNCEAN.

In șirurile armatei nu există nici un post care să nu fie onorabil.

GRAMADESCU.

Dar tu nu căduseși la sorți; nu aveai norocul să-ți cauți mörtea prin câmpiile Bulgariei.

BORUZESCU.

Dar tocmai acesta il onöră.

GRAMADESCU.

Il onöră! Dar ce a câștigat?

BORUZESCU.

Adevărat, nu a câștigat nici o lățcae frântă. Nu a câștigat decât panglica cea (arëtând cu bucurie panglica lui Luncean).

GRAMADESCU.

A ferim o panglică de cavaler! Virtutea militară!

BORUZESCU.

Că döră nu avea să-i deie crucea de mare oficer.

GRAMADESCU.

Nu știi ce spui! un om cu mintea intrögă...

BORUZESCU.

Un om cu mintea intrögă de felul dle nu va înțelege nici odată inspirațiunile unei inimi generöse și poetice.

LUNCEAN.

Dta uiți, dle Grămădescu, că eu m'am dus să me bat pentru patrie și pentru libertatea ei.

GRAMADESCU.

Ta, ta, ta, ta.

BORUZESCU.

Süntem nebuni, disputăm despre lucruri cari n'au curs la bursă.

GRAMADESCU.

Ai dreptate; da én spune, dle sub-locotenent, acum că rebelul s'a terminat, nu ai de gând să te retragi din armată?

BORUZESCU.

O să scrie chiar ađi la București să-și capete congediu nelimitat.

GRAMADESCU.

Bine, să ne ocupăm dară de altă trebă, căci apoi am de a me duce să me întâlnesc cu cineva.

BORUZESCU.

Și eu.

GRAMADESCU (cătră Luncean)

Șeđi.

LUNCEAN.

Ce poftiți?

GRAMADESCU (incet cu Boruzescu).

Știi că trebuie să-l certăm.

BORUZESCU (incet.)

A! da, uitasem. (Se așeză la stंगा lui Luncean.)

GRAMADESCU.

Süntem förte supërați pe dta.

LUNCEAN (cătră Boruzescu.)

Adevărat?

BORUZESCU.

Adevărat.

LUNCEAN.

Dar ce am făcut ca să merit desaprobarrea d-tre?

BORUZESCU.

Ce ai făcut? O să-ți spue cumnatul Grămădescu.

GRAMADESCU.

Ascultă; tatăl dle, fie-i țërina ușöră, a fost un distrămat și jumătate.

LUNCEAN.

Tatăl meu?...

GRAMADESCU.

Un distrămat care și-a risipit tötă averea.

LUNCEAN.

Vorbesci dle in termeni förte nepoliticosi. Nu se pöte dice despre cineva că-și risipește averea când și-o cheltuiesce in lucrări de interesul țërii și pentru binele omenirii.

GRAMADESCU.

Ci lasă incolo! și alții dau bani patriei, i dau ca să-i reie, dar cu bună dobândă din budget; el i-a aruncat cu amëndouë mánile, in loc de ați lăsá o cli-nonomie.

LUNCEAN.

Dle Grămădescu, ți-am mai spus-o de atâta ori (cu mánie) tatăl meu mi-a lăsát ce-mi trebuie ca să trăiesc.

GRAMADESCU.

Tocmai; decă ai li avut puțină înțelepciune cu capitalul ori cât de mic, ce ți-a lăsát tatăl teu, ai fi putut trăi, de nu cu luc, cel puțin bine. Dar punga dle ca și a tatălui dle a fost deschisă la tötă lumea.

LUNCEAN.

Când poți ajutá nevoia cuiva...

GRAMADESCU.

Ți-am făcut socotela capitalului cu o lună nainte de plecarea la rebel și ți-am spus că nu-ți mai rămâne de cât 5000 galbeni, te-am dojenit ca amic al tatălui dle și ca fost epitrop și mi-ai fost promis să-ți schimbi conduita și să nu mai cheltuiesci in viitor nici un ban din capital; ținutu-ți-ai promisiunea?

LUNCEAN (a parte.)

Au aflat.

GRAMADESCU.

Rspunde!

BORUZESCU.

Ci vorbește, Luncene. Domnul Grămădescu are dreptate. Nu mai merge așă. Este ori nu adevărat, că cu puține đile de a plecă din București ai mai cheltuit 4000 galbeni?

LUNCEAN.

Da, este adevărat.

GRAMADESCU.

Pe ce?

BORUZESCU.

Spune!

LUNCEAN.

E un secret.

GRAMADESCU.

Vre o nebulie!

BORUZESCU.

Me ertă (cu recelă sculându-se) esti domn pe rea dle și noi nu süntem in drept să-ți ș cretele.

(Va urmá.)

Un om modest.

Insădar! aşă-s poezii,
Şi poet 's dór şi eu, —
Beu până proptesc păreţii,
Num' atunci scriu când beau.

T. V. Păcăţian („Flori de toamnă“ pag. 204.)

O scenă foarte hazlie se petrece în literatura română. Un cutare domn T. V. Păcăţian vine şi strigă, că dănsul e poet mare. Alt om ar aştepta, ca opiniunea publică să constateze acesta; dar autorul „Florilor de toamnă“ răspunde: „Critica sînt eu“.

Insă nu e mirare. Sărmanul, suferă de un fel de beţie poetică. O hălă grozavă acesta. Dar trebuie s'o spunem din capul locului, că nu dănsul e de vină, ci — criticii lui. Aşă de! El are mai mulţi critici. Despre scrierile de valoare la noi nu se pră face dare de seamă; dar s'a pornit un complet resboiu literar pro şi contra unui — T. V. Păcăţian.

Dl Ilie Trăilă are meritul d'a fi descoperitorul „poetului“ Păcăţian. Dl Trăilă, care l-a criticat în „Familia“ foarte riguros limba lui Gane, este încântat de limba lui Păcăţian şi ni-l infăţoşeză în „Luminatorul“ ca pe un fenomen literar.

Acăsta critică într'atâta a îmbetat pe dl Păcăţian, încât i-a plesnit prin minie, că dănsul în adevăr e un poet mare şi ca atare s'a simţit competent să concurgă la Academia Română pentru premiul Nasturel, fiind sigur, că lucrare mai importantă decât a lui n'a apărut anul trecut în literatura română şi astfel premiul de 5000 lei trebuie să se concernă „Florilor de toamnă“.

Dar dl M. Pompiliu a avut nedelicateta d'a opări cu apă rece entuziasmul autorului, printr'o critică publicată în „Convorbiri Literare“.

Firesce, că un talent aşă de mare ca a dlui Păcăţian a trebuit să-şi aflu îndată un apărător. Acesta a fost bunul domn dr. Gr. Silaşi. Urmă apoi o polemică între dl Silaşi şi dl Pompiliu în colonele „Familiei“.

M'au pus păcatele de mi-am băgat şi eu lingura, unde nu mi-a fert oia. La contestarea dlui Silaşi, că una din poeziile dlui Păcăţian ar fi plagiată din poezia populară română, i-am citat în nr. 19 al „Familiei“ acea poezie populară, ca astfel să judece publicul. Dar am şi păţit-o. Mi-am şi căpătat respalata pentru că am cutezat a spune adevărul.

Alt om, vedându-se astfel prins, ş-ar fi recunoscut greşela şi s'ar fi silit a se escusa. Insă „grosse Geister genirt so etwas nicht“. În loc de pocăinţă, marele nostru poet s'a indignat şi-mi adresază în „Luminatorul“ următoarele strofe:

Celui cu musca pe căciulă.

(Spin Ghimpeşcu)

Ce? Şi tu te-atingi de mine?
O! amar de capul teu!...
Şi că n'o păţesc bine
Şi sumuţă murgul meu?

gazul meu atare
— ce stă la rudă prins;
batic! În sburdare
ascut — pe câmp întins!

Şi-apoi-i rău!! Se repeţesc,
Şi cu grea copita lui
Fără milă te lovesc
În „numele tatălui“!

No! dar las', nu-ţi fie frică
Pe tin' nu te-o băntui,
Pe cei mici şi de nimică
Cine draci s'o mai mâhni?!
Scii — nu-i place să lovască
În obiecte care-s seci;
Capul teu să-l nimicască?
Taci gură... ce şi grăesci!

Deu — mi-ar fi mie ruşine
Dacă-ar sparge capul teu,
C'ar vedē toţi ce conţine:
Plé vâ multă şi mult seu?!
T. V. Păcăţian m. p.

Va să dăcă sînt nimicuit cu totul. Sînt declarat: mic, de nimica, sec. Aşă păţesc, cine spune marelui poet Păcăţian, că dănsul a plagiat.

Aşă a păţit-o şi dl Pompiliu. Drept răspuns la critica sa, modestul autor i-a dedicat în „Noua bibliotecă română“ următoarele şire:

Noul Samson.

(Dlui M. P.)

Scii că-mi place-a ta purtare?
Nu te dai!... şi bine faci,
Ce să-şi facă nume mare
Ori ce prost, ori ce sfîngaci?...

Una-i rău, că 'n a ta luptă
N'ai pe nime d'ajutor;
Te-a costă — deu — vorbă multă
Ca s'ajungi învingător!...

Dar ce-ţi pasă! În vechime
Samson singur a luptat
Cu-un sdroi de „filisteime“
Şi pe toţi i-a sdruncinat!...

Şi-apoi tu — ai preferinţă
P'angă cel ce-l înşirai!
„Falca“ cea de biruinţă
N'ai s'o cauţi — singur o ai!...

T. V. Păcăţian.

A păţit-o şi Academia Română, pentru că a fost negalantă d'a nu apreţui adevărata valoare a „Florilor de toamnă“ şi nu i-a dat premiul meritat.

Autorul ş-a resbunat în următoarele versuri, pe cari le reproducem asemenea din „Noua bibliotecă română“:

Altoara.

Domnii mei!... domni academici,
Şi mai sciu ce rang aveţi,
Mari istorici, mari profesori,
Unii chiar şi mari poezi!

Scii că 'n mare cheltuielă
M'am băgat eu pentru voi
Triniţend' ve „flori de toamnă“
Tot legate 'n pânze moi?!...

Dar n'o dăc eu supărare,
Nici n'o spun să me fălesc,
Nu-s pră scump — şi chiar d'aceea
Cumva aş vre se scircesc:

Că pe lângă „flori de toamnă“
Ore bani căţi se trimit,
Să-mi răspundeţi num' atâta:
Să-mi scrieţi că la-ati primit!

Modestia autorului însă nici aici nu s'a oprit. A injurat în patru strofe pe dl Alecsandri, cu care se crede egal, căci nu i-a mulțămît pentru tomnul de poezii ce i-a trimis.

Ba, ce e mai mult, dl Păcățian apostrofază într'un „Fără titlu” și pe regina României, pe care totă Româniea și totă lumea cultă o stăimnează!

E bine, așa ceva încă în literatura română nu s'a petrecut. Sânt convins, că nici dnii Trăilă și Silași nu vor aprobă aceste aiuriri ale favoritului lor. Acesta e un adevărat scandal literar.

Dar n'am qis bine. Nu-i scandal. E modestia — dlui T. V. Păcățian.

Spinu Ghimpecu.

*

Post-scriptum. Dl Trăilă a găsit multă asemănare între Păcățian și Petofi. Are dreptate. Eu încă găsesc și voi probă acesta prin unul din versurile produse mai sus.

În strofele „Celui cu musca pe căciulă”, dl Păcățian își descrie pegazul și dice:

Nu-i pegazul meu atare
Stîrv — ce stă la rudă prins;
Ci-i selbatic!... În sburdare
A crescut pe câmp întins!

Petofi asemenea ș-a cântat pegazul și în poezia sa intitulată: „Az én pegazusom”, dice, că pegazul seu nu-i cal englezesc, nici nemțesc, ci mânz unguresc

Nem nevelték benn az istálóban,
Nem is igen járt az iskolába;
Kinn születteit, ott kinn fogtam el a
Kis-kunsági szép nagy pusztaságba'.

— Va să dice aceeaș idee. Este o minune, cum a știut Petofi înainte de a se scrie să ghidească idea ce cântă astăzi Păcățian. Dacă Petofi ș-ar fi scris poezia acuma, am dice, că ș-a plagiat idea din strofele dlui Păcățian; dar fiind că Petofi a murit de mult înainte de a se nasce versurile dlui Păcățian, nu-l putem acușă. Er despre dl Păcățian nu putem dice, că a plagiat din Petofi, căci atunci ar urmă să constatăm, că la acusa de plagiator din poezia poporală ne-a respuns prin o plagiare nouă, de asta-dată însă din Petofi. În cazul acesta ne-am espune și la risicul d'a ni se dedică érăș niște versuri, ceea ce în interesul literaturii nu dorim. Ar fi păcat ca un gigant al Parnasului român, precum se crede dsa, să se ocupe de un om așa mic și necunoscut ca mine.

Sp. G.

M o d a.

O Parisiană care se duce în fie-care érnă să petrecă trei luni la Roma și care e una din cele mai stăruitoare cetitoare a diarului „l'Italie”, adresază acestui diar o lungă scrisore, din care estragem după „Românul” următoarele rânduri:

... Vorbiati, acum câtva timp, de toaletele femeilor. Cred că acesta e o bună idee; căci elegantele din tóte țerile urmază cu plăcere modele parisiane. Dar ideia dumitale este necompletă. Moda nu se aplică, numai la toaletă; domeniul ei cel mai artistic, cel mai întins, cel mai interesant, este locuința.

„În locuința moda se arată pretutindeni, se amestecă în tóte!... Arta stăpânei de casă, în epoca noastră, este d'a desbară apartamentele mari, camerele spațioșe de acea rēcělă, de acea severitate care-ți inghiață spiritul îndată după ce ai intrat. Cât sântem de departe de timpul când scaune de același fel, bine in-

zestrate cu lemn și stofe, erau înșirate d'a lungul pereților lor țepene, care nu aveau de loc un aer primitiv! O mėsă de Boule cu întorsături aurite părea că e un fecior în livre. Câteva tablouri aliniat pe päreși, totul în fine greoi și aspru, mėsurat cu compasul, posomorit, care te făcea să fugi, de și aerul strălucia pretotindeni.

„Astăzi, apartamentul unei femei de gust este un templu adorabil de fantazie. Totul te farmecă, totul îți încântă privirea; esti silit să admiri ingeniositatea ale căreia urme se vęd pretutindeni. Totul e d'o armonie și 'n același timp d'o vanitate și d'o grație care te uimesc până și 'n cele din urmă amănunte.

„Ce fermecător, îți vine să spui, și-a preumblat bagheta sa magică, ce artist a combinat cu acesta eleganță încântătoare încrețiturile mėtășurilor și a stofelor? Acest fermecător, acest iscusit artist, după grațioșă mea corespondintă este numai... tapițerul. Grație lui, fie-care ferestă, fie-care ușă ia o fisionomie particulară. E o combinare de draperii din cele mai fericite. Niște sfiori nevedute susțin încrețiturile; patera a dispărut.

„Apoi pe pereți, pe oglinđi, pe căminuri, o frumoșă stofă orientală își aruncă lumina ei. P'o mică oglinďă își inclină profilul o ramură de mușetel. Pupitre minuscule, console ascunse sub o draperie ghemuită într'un mod artistic. Desenuri, acarele, gravuri de tot felul.

„Scaunele sânt numeroșe și indemănatic, dispuse astfel în cât să se pótă grupă într'un mod plăcut societatea adunată într'un salon. Mai trebuie să se gândeșă cineva și la indemănarea visitorilor; pentru o persoană cu forme... bogate, un fotoliu ceva mai nalt în care să se pótă aședă cu lesnire, fără a se cufundă într'ensul; scaunele să fie ușore, așa în cât să se pótă transportă fără greutate dintr'un loc în altul; perne superpuse, scaune joșe pentru fetițe; un „dos-ă-dos”, atât de favorabil conversațiunii intime, familiare; paravane, de care atěrnă o bucată de stofă istorică seu de broderie venețiană. În sfirșit o organizațiune inteligintă care imparte un salon în mai multe salóne mici astfel în cât să nu fie nici odată nici prě mare nici prě mic, și să fie purure indemănatec.

... De tóte aceste lucruri, mi se pare, ați puté să vorbiți din timp în timp cetitorilor, în diarul d-v., care are o clientelă bogată și aristocratică. Vorbindu-le de progresul artei intru cât privesce mobilatul și instalațiunea salónelor parisiane, ați puté să adăugați că moda, astăzi, este d'a împodobí, oglinđile mari, într'un mod óre-care. Une ori lași să cadă peste dęsele un stor, alte dăți o draperie transversală.

„Pe cămin, afară d'o frumoșă pendulă și niște cadelabre — o mulțime de mici porțelane de Saxa seu de Sèvres, statuete de bronz și alte mici lucruri. Și apoi multe flori; florile parfumă aerul, imprăștie o veselie poetică în tot apartamentul; ele țin un mare loc în bucuriele unei femei distinse; de aceea, în țilele noastre, ele i se oferă sub mii de forme diverse”.

Frumoșă mea corespondintă va fi fórte suprinsă vedęndu-se imprimată fără veste în diarul nostru. Dar cum aș fi putut să spun tóte aceste lucruri cu atata gust și competență?

E e h o.

Om invětat.

Domnul X. se fălesce adese-ori că cunoșce lucruri, despre cari nu are cea mai mică idee.

Între alte manii, el are pe aceea d'a se lăudă, că cunoșce pe deplin mai multe limbi străine.

Acum în urmă, doi din prietenii sei i aduseră

cu mândrie îl avem în cununa colaboratorilor noștri, zace bolnav la București; dorim din inimă, ca bóla-i să fie trecătoare și în curând să ne putem bucura de accentele lirei sale. — *Dl dr. Constantin Radulescu*, ca medic superior, în rezervă, la regimentul 9 de husari în armata comună c. r., fu numit de către ministrul de culte, frecventant în cursul de operatori la chemia chirurgicală a universității din Budapesta. — *Teodor Panlea*, student în a patra clasă gimnazială în Blaș, este eschis prin ministerul unguresc din toate școlile din Ungaria, „din cauza că participase la demonstrații naționale”, adevărat a mutat pîra comemorativă din câmpul libertății de lângă Blaș, dela malul Tîrnavei, în loc mai sigur.

Hymen. *Dl Iuliu cav. de Pușcariu*, notar la tribunalul regesc din Budapesta, la 12 august st. n. va serba cununia sa cu domnișoara Ecaterina Peța în Caransebeș. — *Dl Averchie Macovei*, teolog absolut al arhidiecezei cernăuțene, la 5 august st. n. se va cununa cu dșora Aglaia Piotrovski, în biserica parohială din Crasna. — *Dl dr. Ioan Crișian*, profesor la institutul „Andreian” din Sibiu și dșora Maria Roșca, fiica dlui Petru Roșca jude la tribunalul din Sibiu, s'au încredințat tot acolo. — *Dl Teodor Pop*, notar în Cheșa lângă Tinca în Biharia, la 22 l. c. s'a cununat cu dșora Eugenia Leucuța. — *Dl dr. Dimitrie Selcelean*, avocat în Arad, ș-a logodit de soție pe dșora Maria Ianculescu din Țela, comitatul Timișorii. — *Dl Ioan Siandru* și dșora Livia Popu își vor celebra cununia în Brașov la 17-29 iuliu.

Adunarea din Lipova a societății pentru fond de teatru român se va ține în zilele de 6 și 7 august c. n. după programa publicată în nr. 27 al „Familiei”. Precum aflăm, un public numeros se pregătește a participa la această interesantă adunare culturală română. Comitetul de primire a hotărît programa festivităților sociale, care este următoarea: În seara de 5 august se va ține convenire în ospătăria la „Regele Ungariei”, tot acolo va fi și banchetul în ziua următoare. În seara de 6 august se va da un concert, cu cântări în evarțet, declamațiuni și producțiuni musicale. În seara de 7 august se va da un bal în folosul fondului de teatru. În 8 august se vor face excursiuni séu la ruinele cetății Șoimoș, séu la via dlui David P. Simon. Ambele sunt aproape, interesante, prospectul cel mai frumos peste Lipova și giur. Dăcă se va face la Șoimoș, care e de 1/2 oră cu trăsura, se pôte rentôrce și pe Mureș cu luntrea. Via dlui D. P. Simon e și mai aproape. Dăcă publicul va dori, excursiunea se va puté face în ambele locuri. Comitetul Societății de asta-dată va fi reprezentat prin vice-președintele Iosif Vulcan, prin secretariul dr. At. M. Marienescu și doră prin cassarul George Szerb.

Programa concertului din Lipova care se va da la 6 aug. cu ocasiunea adunării Societății pentru fond de teatru român, este următoarea: 1) „Cântecul gîntei latine” (quartet) de V. Alecsandri, cor bărbătesc, musica de C. G. Porumbescu. 2) „Robin de Bois”, Grande Fantasie de Concert par Sydney Smith, predată pe fortepiano de dna Emilia Pop n. Nicóra. 3) „Stefan cel mare și muma lui” de Iustin Popfii, declamată de dra Adela Curtescu. 4) „Imnul unirii” de A. B., chor micst în quartet, musica de C. G. Porumbescu. 5) „Rapsodie roumaine” par Antoin Sipos, predată pe fortepiano de dra Aurelia Jurma. 6) „O privire peste lume” de A. Mureșan, declamată de dra Iulia Iancovicu. 7) „Patria” chor bărbătesc în quartet. 8) „Sans Sousi Galop de Bravure” par J. Ascher, predată de dra Laura Borbola. 9) „Înima de Român”, chor micst în quartet, musica de C. G. Porumbescu. 10) „Die Stumme von Portici”, Ouverture von Auber, predată pe fortepiano

de dna Emilia Pop n. Nicóra. 11) „10 maiu 1881”, de Alecsandri, declamată de dra Mariôra Vuculescu. 12) „Tătarul” de V. Alecsandri, chor bărbătesc în quartet. 13) „Un songe d'une nuit d'été” de Mendelssohn. Paraphrase de Concert par Sydney Smith, predată pe fortepiano de dra Aurelia Jurma. 14) „Scopul omului” de D. Bolintinean, declamată de dra Aurelia Bichicean. 15) „Carneval de Bucarest” par Fr. Lorenz, predată pe fortepiano de dra Laura Borbola. 16) „Deștepta-te Române” de A. Mureșan, chor bărbătesc în quartet.

Insciințare. Domnii membri și respective ôșpeții, ce vor a luă parte la adunarea generală a „Societății pentru fond de teatru român”, ce se va ține în Lipova la 6 și 7 august st. n. a. c. sînt rugați a se insinua în scris la „Comitetul central” de primire până în 29 iulie a. c. ca așa să ne putem orienta de timpuriu în privința prevederii și încortelării. Dat în ședința comitetului central de primire ținută în Lipova la 11 iulie n. 1883. *Ioan Țeran* m. p., president. *Ioan Tuducescu* m. p., notar.

Asociațiunea transilvană. Despărțemîntul I. al Brașovului, ținu adunarea sa generală duminică la 7/19 august în Brașov biserica St. Nicolae din Scheiu. Director dl Ion Petric, secretar dl Andreiu Bârsean.

Pe'nru catedra limbei române în Lugoș, la gimnasiul superior de acolo, s'a deschis concurs de cătră dl vice-comite Simonescu. Léfa este 700 fl., termenul concursului va espiră în 10 august.

Adunare invetătoréscă. Reuniunea invetătorilor din diecesa Caransebeșului va ține adunarea sa generală în 12 și 13 august st. n. în orașul Caransebeș. Pentru inlesnirea călătoriei comitetul s'a ingrigit și de asta-dată pentru esoperarea favorului de călătorie de liniile Orșova-Bazias-Timișoara-Bocșa. Președintele niunii e dl Martin Țap, notarul dl Ioan Marcu.

Oprirea dómnelor turce d'a merge la teatru. Prefectura din Constantinopole dedese voie până a ca dómnele turce să intre în teatre în locuri reser și despărțite cu grilagiu, dar numai pentru represintațiunile de qi cari se dau în timpul verei, în deosebite puncte ale capitalei. Cu tôte acestea, considerând că, chiar în aceste condițiuni, eră, dăcă nu cu neputință cel puțin greu d'a preveni séu a impedecă ôre-cari intrigi galante, fie în timpul represintațiunilor fie la esirea din teatru, prefectura a făcut cunoscut direcțiunii teatrelor în cestiune, că se interdice d'aci înainte intrarea femeilor în teatruri, dar că se pot da represintațiuni rezervate exclusiv secului frumos. Teatrele turce neputend să se conforme acestui ordin, pentru cuvîntul că actorii erau nevoiți să jôce inaintea bancelor gôle, au suspendat represintațiunile lor.

Un spîndurat înderêtnic. Se scrie din Berlin cu data de 27 iunie: A tăia o frînghie, constitue ôre un act condamnabil cădend sub aplicarea articolului 303 al codului penal germân, care dice că acel care va fi degradat séu distrus un obiect care nu-i aparține, va fi pedepsit d'o amêndă? Denunțatorul o susține. Écă faptul: Un proprietar din Rospitz, în Prusia, se spîndurase. Vecinul seu, care avea a face la dênsul, găsindu-l în acesta situațiune, luă un cuțit și fără altă socotelă tăia frînghia, ceea ce supêră la culme pe proprietar, îndată ce-și reveni în fire. El denunță pe vecinul seu pentru violare de domiciliu și pentru daune suferite din cauza frînghiei tăiate în doue. Tribunalul a refusat d'a aplică articolul de mai sus bunului vecin, care, după espresiunea proprietarului, se amestecase unde nu-i fierbea ôla.

Mulțamită publică. Societatea academică „România Jună” și-a vêqut implinită una din cele mai mari dorințe ce-a avut ca societate literară: edarea *almanachului* seu. Acésta dorință să realisă cu innaltul

concurs al augustei scriitoare Carmen Sylva și a celor mai însemnați bărbați de litere români. Operele ilustre eșite din penele acestor scriitori eră garanță indestulătoare, că întreprinderea va reuși și societatea nu s'a înșelat în așteptările sale. Onor. public român ca totdeauna așa și acum a îmbrătoșat cu căldură întreprinderea noastră și astfel ea a fost încununată de succes favorabil. Comitetul în numele societății își ține de datorință a exprima sincerele sale mulțămite tuturor p. t. dōmne și domni, cari au avut bunătatea a ne sprigini în ori ce chip în realizarea întreprinderii. În deosebi însă trebuie să dăm espresiune mulțămitei și recunoștinței noastre p. t. dōmnelor și domnilor, cari ne-au oferit sume benevole peste prețul cărții, precum și p. t. colectantelor și colectanților, cari toți au contribuit în mod însemnat la succesul material al întreprinderii și a căror conspect urmează: I. Suprasolviri: Majestatea Sa regina României 2 exemplare 100 lei. 1) Arad: Dōmna Letița A. Oncu, 1 exemplar 5 fl., dl Nic. Philimon 1 exemplar 5 fl. 2) Bistrița: Dna Teresia Crăciun 1 exemplar 3 fl. 3) Blaș: Reverend. D. T. Căpariu 2 exemplar 5 fl., Const. Papfalvi canonic 1 exempl. 3 fl. 4) București: Dna Irina Cămpinean 1 exemplar 4 fl., dl T. Maiorescu 10 exemplar 100 lei, dl P. Pencovici 2 esemplare 20 lei, dl D. R. Rosetti 1 exemplar 10 lei. 5) Brașov: Frații Stănescu 1 exemplar 10 fl. 6) Cernaucă: Dna baronésă Eufrosina Petrino 1 exemplar 25 fl., dl baron Petru Petrino 1 exemplar 20 fl. 7) Cernăuți: Dna Olga Grigorcea 1 exemplar 3 fl., dna Maria de Lebedof 1 exemplar 5 fl., dna baronésă Eufrosina Petrino 1 exemplar 5 fl., dna Elena Popovici 1 exemplar 5 fl., dna baronésă Ana Vasile 1 exemplar 5 fl., dna Elena Volan 1 exemplar 3 fl., dna Catinca Zotta 1 es. 3 fl., dl Alecu Grigorcea 1 exemplar 3 fl., dl Modest Grigorcea 1 exemplar 3 fl., dl Dimitrie Popovici 1 exemplar 5 fl., dl Gheorghe Popovici 1 exemplar 5 fl., dl baron Eugeniu Stircea 1 exemplar 5 fl. (Va urmă.)

Necrolog. Nicolae Diamandi, comerciant, și membru al reprezentățiunii orașenești al Orădui-mari, a încetat din viață în Oradea-mare la 24 l. c. în etate de 50 ani și în al 24-le al căsătoriei sale. Il gelesce soția sa Ana născută Zsiga (fiica nemuritorului Mecenat Nicolae Zsiga, care a înființat un internat în Oradea-mare și a făcut fundațiuni la Beiuș), fiii sei Nicolae și Iosif, dimpreună cu numeroșii consăngeni. În mormântarea s'a făcut în 26 l. c. pontificând Rds. D. vicarius Ieroteiu Beleş și asistând un public numeros, compus mai ales din inteligența română. Repausatul a fost un om de frunte al bisericeii, un cetățian stimat și — durere! — cel de pe urmă comerciant român în piața Orădui-mari, unde înainte cu 20—25 ani mai erau vr'o opt negustori români. Fie-i țărina ușoră!

Logogriף

de Andrei Pop.

Din următoarele 48 silabe:

I, e, da, ud, u, cos, a, lamb, ni, i, se, zov, rol, te, a, vi, lin, tun, nă, ger, pri, să, ân, ta, ti, al, te, na, nic, e, ga, le, ca, li, no, i, ri, u, to, cu, e, ta, u, lo, rod, la, u, sis; se se formeze 19 cuvinte, a căror litere inițiale, cetite de sus în jos, și cele finali, cetite de jos în sus, la olaltă se deie titlul unei poesie și numele autorului ei.

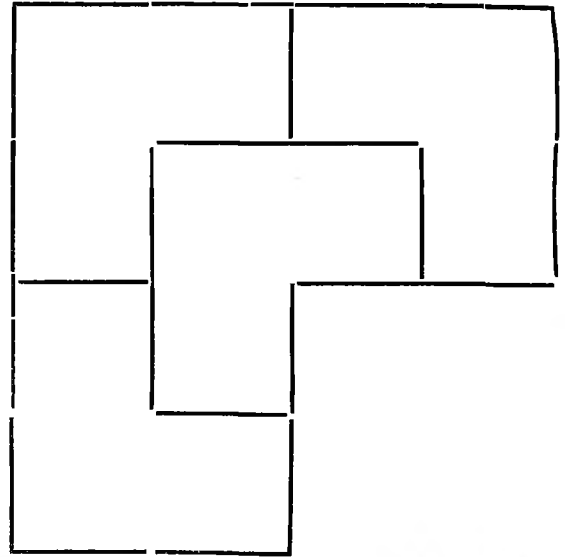
Cuvintele se insemne:

1) O insulă italică; 2) stă 'ntre ânger și om; 3)

oraș transilvan; 4) instrument de bătălie; 5) nume femeiesc; 6) verb în persōna primă; 7) un adiectiv; 8) o plantă; 9) o șopērlă de Gange; 10) țēră europeană; 11) sustantiv ideal, care 'nsēmnează ce n'a mai fost; 12) o provincie austriacă; 13) adverb tēmpural; 14) o deită; 15) o literă din alfabetul grec; 16) oraș în Rusia; 17) oraș în Franca; 18) un rege iudaic; 19) nume bărbătesc.

Terminul de deslegare e 13 august. Ca totdeauna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

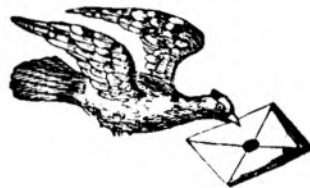
Deslegarea ghicitei treiunghiulare din nr. 21:

Deslegare bună ni-au sosit dela dōmnele și domnișorele: Aloisia Muciu Urechia, Emilia..., Cia voșchi, Iconia Borca, Emilia C. Nicōra, Valeria Montia, Livia Bogdan, și dela unu t. Nicolae Berza, Hălmăgian și dela un membru al Societății clericilor din Caransebeș.

Premiul s'a dobândit de dșōra Valeria Montia în Cuvin.

Poșta Redacțiunii.

Dni P. L. in Bm. Am satisfăcut cererea, sperând că vei fi punctual.

Muresi-Ciuesdi. Numerile cerute s'au trimis. Credem, că te-ai primit.

Versurile următoare nu se pot publică: Sonet, Domnișorei E., Aurora, Ângerul vieții mele, Apa curge.

Bucium-Poeni. Când vom primi novela?

Rugare. Cei ce posed nrile 1 și 25 din anul trecut ale „Familiei” și n'au trebuință de ele, binevoiescă a ni le trimite.

Călindarul săptămânei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sērbătorile.	Sōrele resare	Sōrele apune
Duminică	17	29	Mart. Marina.	4 43	7 33
Luni	18	30	Mart. Iacint.	4 44	7 32
Marti	19	31	Maica Macrina.	4 45	7 31
Mercuri	20	1	(†) Prof. Ilie T.	4 46	7 30
Joi	21	2	Pār. Simeon.	4 47	7 29
Vineri	22	3	Mță Maria Magd.	4 48	7 27
Sămbetă	23	4	Mart. Trofim.	4 49	7 26

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.